

Лекція № 13

Диктант як важливий засіб формування в учнів орфографічного грамотного письма.

Мета: ознайомити студентів з диктантами як одним із видів орфографічних вправ, їх класифікацією за різними ознаками; розкрити методику проведення основних типів диктантів; вчити розрізняти диктанти відповідно до їх призначення, методики проведення;

створити умови для ситуації, коли студенти стають співавторами уроку; удосконалювати навички робити висновки, узагальнення із сприйнятої інформації, чітко висловлювати думки, дотримуватись мовленнєвих норм.

Методи: словесні: лекція .

Основні поняття теми: види диктантів, норми оцінювання, методика проведення диктантів.

План

1. Диктант як вид орфографічної вправи. Роль диктантів у виробленні в молодших школярів правописних навичок.
2. Основні види навчальних диктантів, методика їх проведення.
3. Контрольний диктант, методика його проведення.
4. Орієнтовні вимоги до оцінювання списування й диктанту.

Література

1. Беляєв О.М. Концепція навчання держаної мови в школах України / О.М. Беляєв, Л.В. Скуратівський // Дивослово. – 1996. – №1. – С.16-21.
2. Горбачук В.Т. Види диктантів і методика їх проведення. – К.: Рад. Школа, 1989. – 96с.
3. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») // Освіта. – 1993. – №44-46.
4. Дорошенко О. Нестандартні навчальні диктанти. / О. Дорошенко. // Початкова школа. – 1990. – №3 – С.15-18.
5. Методика навчання української мови в початковій школі / За наук. ред. М. С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 364 с.
6. Сорку Г. Л. Набір речень для зорових диктантів. / Г. Сорку // Початкова школа. – 1993. – №2. – С.23-24.
8. Тоцький П.С. Орфографія без правил / П.С. Тоцький. – М., 1991. – 144с.
10. Диктанти з української мови для учнів другого класу. Навчальні та тематичні <https://naurok.com.ua/diktanti-z-ukra-nsko-movi-2-klas-93637.html>

Хід лекції

I. Актуалізація опорних знань.

1. Бліц-опитування.

- Який розділ методики ми розпочали вивчати? (Методика орфографії)
- Що таке орфографія? Який синонім можна дібрати до цього слова? (Правопис)
- Що таке орфограма?
- Які види орфограм ви знаєте? (Буквені і небуквені). Наведіть приклади.
- Назвіть орфограми, які вивчаються в початковій школі?
- Які види орфографічних вправ ви знаєте?

2. Кросвордний акродиктант.

- Пригадаймо деякі терміни, які зустрічаються в методичній літературі.

1. Вид цікавої лексичної вправи, в якій потрібно заповнити клітинки словами. (Кросворд)
2. Вид завдань, які найчастіше використовуються в підручниках «Рідна мова». (Вправи)
3. Найменша одиниця мовного потоку. (Звук)
4. Синонім до слова «фабула». (Сюжет)
5. Те, про що розповідається у тексті. (Тема)
6. Короткий зміст тексту, записаний у вигляді кількох пунктів. (План)
7. Результат усної або писемної мовленнєвої діяльності. (Текст)
8. Зошит із зразками письмових шрифтів для навчання школярів письма. (Прописи)

К	Р	О	С	В	О	Р	Д
		В	П	Р	А	В	И
				З	В	У	К
			С	Ю	Ж	Е	Т
				Т	Е	М	А
				П	Л	А	Н
			Т	Е	К	С	Т
П	Р	О	П	И	С	И	

II. Подача нової усної та візуалізованої інформації

1. Диктант як вид орфографічної вправи.

- Що ж собою являють диктанти, на вашу думку? (висловлювання студентів)
- Підсумувавши почуте, можна сказати, що ваші думки частково збігаються з визначенням цього виду діяльності методистами-лінгвістами або тими, які подаються у словниках

Визначення цього виду орфографічної вправи різні джерела трактують по-різному:

Диктант – прийом організації навчальної діяльності на уроці, в процесі якої учні відтворюють письмово сприйнятий ними на слух текст. (В. Г. Горбачук. Види диктантів і методика їх проведення.- К.: 1989)

Диктант – письмова робота, вправа для засвоєння або перевірки грамотності, що полягає в записуванні тексту, який диктується.

(Новий тлумачний словник укр. мови у 4-х томах.- т.2. К.: Аконт.- 1999)

Диктант – одна з найважливіших граматико – орфографічних аналітико – синтетичних вправ, що полягає у відтворенні сприйнятого на слух чи рідше зором тексту чи окремих його елементів.(Наумчук М.М., Лушпинська Л.П. Словник – довідник основних термінів і понять з методики української мови. – Тернопіль: Астон, 2001)

Диктант – один з найпоширеніших видів роботи з мови, який полягає у відтворенні почутого або сприйнятого зором. (Українська мова. Енциклопедія. К.: 2004)

Проблемне завдання: Протягом заняття ви уважно слухаєте, свідомо сприймаєте інформацію, і в кінці заняття вам необхідно обрати, яке з визначень, на вашу думку, найточніше.

Роль диктантів у виробленні в молодших школярів правописних навичок

Диктанти є активною формою тренувальних вправ, засобом навчання і перевірки навичок учнів з правопису. Система навчальних диктантів сприяє формуванню в школярів орфографічної уваги, творчого ставлення до процесу письма. Основні види навчальних диктантів, методика їх проведення.

Диктанти виконують *організуючу й виховну роль* – допомагають сформувати цінні навички регламентованої роботи, вміння дотримуватись ритму письма, розвивають орфографічну пильність учнів, удосконалюють навички самоконтролю.

За допомогою диктантів учень може істотно підвищити рівень культури писемного мовлення, розширити власний кругозір, дізнатись щось цікаве та незвідане, оскільки запропоновані учням теми диктантів, дібрані переважно на основі різноманітної (історичної, наукової, мистецької тощо) тематики та енциклопедичних довідників.

У розвитку грамотного письма учнів важлива також словниково-орфографічна робота, яка інтегрує ефективні прийоми традиційного навчання з елементами педагогічних інновацій. Поєднання різноманітних форм і методів роботи на уроках української мови є важливим засобом стимулювання активної пізнавальної діяльності молодших школярів, формування і закріплення у них інтелектуальних умінь, підвищення їхньої комунікативної компетенції.

2. Основні види навчальних диктантів, методика їх проведення.

Хоч диктанти - один із традиційних, давно застосовуваних у школі видів вправ, проте в питанні їх оцінки, класифікації існують розбіжності.

Існує також і термінологічний різнобій, тобто один і той же вид диктанту в різних авторів називається по-різному або, навпаки, різна методика проведення вкладається в одні і ті ж терміни. Це, зрозуміло, не сприяє популяризації раціональних форм роботи, і іноді важко розібратися у цьому наборі видів письмових робіт під назвою «диктанти».

Види диктантів

I. За дидактичною метою	- навчальні - контрольні
II. За мовною одиницею	- зв'язний текст - окремі речення - словникові
III. За способом (методикою) проведення	- попереджувальні: <ul style="list-style-type: none"> • слухові • зорові • зорово-слухові • коментоване письмо - пояснювальні: <ul style="list-style-type: none"> • слухові • слухово-зорові • з письмовим обґрунтуванням
IV. За характером відтворення тексту	- текстуальні (дослівні) - вибіркові - вільні - творчі
V. За лінгвістичним матеріалом	- фонетичні - лексичні - орфографічні; - морфемні - словотворчі - морфологічні - синтаксичні

Види диктантів (робота за таблицею)

I. За дидактичною метою:

1. навчальні (проводяться майже на кожному уроці української мови з метою закріплення, повторення, узагальнення, систематизації, постановки проблемних ситуацій);

2. контрольні (з метою контролю правописних умінь і навичок учнів, виявлення прогалин у знаннях, накреслення шляхів ліквідації недоліків)

II. За мовною одиницею:

1) зв'язний текст: Полтавщина. Краса та історія, історія і краса зустрічають тебе на кожному кроці. Золота, чарівна сторона. Земля рясна, уквітчана зеленню, закосичена сонцем. Це історія мужнього народу, що віками боровся за свою волю, щастя. Свідками цього є високі могили, обеліски та прекрасна на весь світ народна пісня (45 слів).

2) окремі речення: 1. Що горить без полум'я? (Сонце)

2. Ой за полем, за горами золота нагайка в'ється. (Блискавка)

3. Повна діжка жита п'ятачком накрита. (Маківка)

3) словникові:

А) на одну тему (ненаголошені е – и, апостроф, правопис префіксів): схилитись, зідити, спитати, сфабрикувати, збити;

Б) на різні орфограми: м'ята, сонце, життя, вгорі, презлий;

В) на словникові слова: ясен, дитина, свято, шістсот, герой;

Г) розподільний:

<i>Знаю</i>	<i>сумніваюсь</i>	Або: записати у 3 колонки дієслова
село	к *шеня	за часами(минулий, теперішній, майбутній)
м'який	св*ято	
роздати	м * телик	
зшити	в *горі	
легенда		
вчора		

Д) «Тиша» («Мовчанка»), або малюнковий. (Демонструються предметні малюнки).

III. За способом проведення (методикою проведення):

1. Попереджувальний:

- слуховий

Методика:

- учні сприймають продиктоване на слух
- визначають орфограми, пояснюють правопис
- записують під диктовку слова, речення
- перевіряють записане під керівництвом учителя

Значення: - формуються уміння розпізнавати орфограми

- виробляються орфографічні чи пунктуаційні навички
- удосконалюється фонематичний слух

- **зоровий**

Методика:

- у тексті, записаному на дошці (кодограмі), підкреслюються або виділяються орфограми
- учні перечитують текст мовчки, очима, намагаючись запам'ятати правопис слів
- текст закривається (виключається)
- учні пишуть під диктовку
- відкривається текст
- здійснюється перевірка (самоперевірка, взаємоперевірка, колективна, учителем)

Значення: - розвивається зорова пам'ять

- удосконалюється орфографічна пильність
- розвиваються навички самоконтролю

- **зорово-слуховий**

Методика: - текст записується на дошці

- пояснюються орфограми
- текст записується під диктовку
- перевіряється з поясненням

Значення (самостійно)

Різновидом попереджувального диктанту є **коментоване письмо**. **Коментований диктант** – це „думання вголос” під час сприйнятого на слух тексту.

Методика проведення:

- учитель диктує слово чи речення
- один з учнів, визначений учителем, не встаючи, записує продиктоване разом з іншими і чітко проказує слова, використовуючи „орфографічне диктування”, коротко пояснює написання
- учні класу записують речення або слова, вислухавши пояснення учня.

2. Пояснювальний – протилежний за методикою до попереджувального. Ще К.Д. Ушинський зауважив, що цей диктант сприяє усвідомленню роботи над орфограмами.

- Як ви розумієте його суть?

Значення: - дає можливість в'яснити рівень сформованості умінь і навичок

- сприяє розвитку логічного мислення.

Методика роботи: - сприйняття речення чи слова на слух

- запис під диктовку
- знаходження і пояснення орфограм

Різновиди:

А) Слуховий – пояснення орфограм в усній формі.

Б) Слухово-зоровий – «один» учень пише на дошці, решта в зошитах, потім проводиться пояснення з одночасним співставленням запису на дошці.

Варіант: після запису тексту чи слів на дошці учитель називає правило, а діти відшукують у записаному приклади-ілюстрації на дане правило, підкреслюють, пояснюють, виправляють помилки, якщо є.

Увага: виправлені в зошиті під час попереджувальних чи пояснювальних диктантів помилки не впливають на оцінку.

В) З письмовим обґрунтуванням: в основному це словниковий диктант, який записується у стовпчик, а поряд зі словом дається коротке пояснення, наприклад:

розподіл – префікс **роз**; списати – префікс **с** перед к, п, т, ф, х.

IV. За характером відтворення тексту

1. Текстуальний (дослівний) поєднує кілька орфограм, реалізовує змістові лінії Державного стандарту

Непомітно минали останні дні золотої осені. З дерев облітало пожовкле листя і встигало алеї парку. А на столітньому дубі воно ще міцно трималося. Під цим дубом і приходила до Кобзаря творча наснага. Зажурливо лилася пісня над селом. А Шевченко сидів, поринувши у свої сумні думи.

2. Вибірковий

Види: а) вибірковий запис слів без зміни

Кролики

У Дем'янка є вже дев'ять кроликів. Живуть вони в дерев'яних клітках. Кролі дають людям м'ясо і м'яке тепле хутро. Дем'янка зі своєю матір'ю дбайливо доглядають тварин. Їм допомагає маленька Мар'янка. Діти годують кроликів овочами і різними бур'яном (38 слів).

б) вибірковий диктант із зміною форми (цей же текст; завдання: виписати іменники, поставивши їх у Н.в.).

Суть: учні, згідно із завданням учителя, записують лише окремі частини продиктованого тексту (слова, словосполучення, частини речень, речення).

Особливості:

- можна використовувати зв'язний текст, окремі речення, слова;
- ускладнювати диференційованими завданнями (записати іменники в три колонки: ж.р., ч.р., с.р.: село, земля, хмара, народ, вітер, листя, добро, радість);
- можна використовувати при опрацюванні різних тем (лексичні, орфографічні, морфологічні, фонетичні, наприклад: записати слова-синоніми, записати прикметники, записати трискладові слова)
- недоцільно проводити відразу після пояснення теми, слід відпрацювати на інших видах вправ
- слід дати чіткий лаконічний інструктаж щодо виконання, форми запису
- продумати форми перевірки:

1) *колективна*

2) *за допомогою запису на дошці (попереднього чи здійсненого учнем)*

3) *взаємоперевірка*

4) відповіді-ключі

Дидактична цінність:

- виключається механічний, непродуманий запис тексту;
- виробляється аналітичне мислення, швидка реакція, вміння зосередитись;
- є можливість використати цікаві зв'язні тексти освітньо-виховного характеру з іншими мовними явищами, серед яких слід знайти лише те, що пропонується у завданні;
- можна використовувати на різних етапах уроку.

3. Вільний диктант

Вид вправи, який стоїть на межі між диктантами і докладними переказами.

Суть: учні повинні якнайточніше передати зміст з можливими змінами мовних засобів.

Різновид: вільний диктант за картиною чи малюнком.

Особливості:

- 1) використовувати зв'язний текст з цікавим змістом
- 2) у відтвореному варіанті головне – зберегти зміст частин, використавши лексику і граматичний лад тексту-оригіналу та власні слова і вирази
- 3) диктування здійснюється частинами (2-3 речення), які практично неможливо дослівно запам'ятати і записати
- 4) вибрати необхідний темп при читанні частин
- 5) перевірка (повторне читання) не проводиться
- 6) під час аналізу звертати увагу не лише на правописні помилки, а й на передачу змісту, формулювання речень

Дидактична цінність:

- 1) спонукає мислити, запам'ятовувати, уявляти картини, образи;
- 2) сприяє розвитку зв'язного мовлення учнів;
- 3) сприяє виробленню правописних навичок;
- 4) збагачує словниковий запас учнів;
- 5) сприяє розвитку пам'яті;
- 6) готує дітей до написання переказів.

4. Творчий диктант (повідомлення студента з групи асистентів)

- У методичній літературі до творчих диктантів відносять різноманітні за своїм характером, спрямуванням, способом виконання види письмових вправ:

- придумування учнями прикладів (слів, речень) на певне правило
- складання речень чи зв'язного тексту за поданими словами
- творчі роботи за картиною
- поширення тексту
- словниково-логічні вправи на добір видових чи родових ознак

Проаналізувавши кілька підручників, посібників, ми прийшли до висновку, що більшість методистів і вчителів-практиків схиляються до таких думок:

1. До творчих диктантів слід зараховувати такі письмові вправи, які перш за все відповідають основним ознакам диктанту.
2. Ні складання речень, ні тим паче зв'язного тексту за поданими словами чи придумування власних слів чи речень на певне правило немає підстав зараховувати до диктантів, хай навіть творчих.
3. Творчим диктантом слід вважати такий диктант, під час написання якого учні вносять певні, визначені учителем зміни в продиктований (а не складений, придуманий дітьми) текст.
4. Цей вид диктанту проводиться не лише з метою удосконалення орфографічних і пунктуаційних навичок, а й з метою розвитку усного і писемного мовлення учнів.
5. Навчальний творчий диктант може бути попереджувальним і пояснювальним.
6. **Найпоширеніші різновиди творчих диктантів:**
 - Зміна в продиктованому тексті граматичних форм (напр.: дієслова минулого часу замінити на дієслова теперішнього часу; займенники 1 особи замінити формами 2 особи)
 - Заміна одних слів чи словосполучень іншими (напр.: заміна одних слів синонімічними (антонімічними))
 - Розширення, доповнення речень другорядними членами речення за запитаннями: На (якому?) небі з'явилось (яке?) сонечко.
 - Заміна у словниковому диктанті однієї граматичної форми іншою (імен. Ж. р. Н. в. замінити формами О. в.: сіль – сіллю, мідь - міддю)
 - Заміна словосполучень іншими (порада батька – батькова порада, стіл із дуба – дубовий стіл)

Особливим творчим диктантом є **диктант за картиною**.

Один із можливих варіантів роботи:

розглядаючи репродукцію картини, учитель може надати короткі відомості про автора, провести бесіду за змістом картини, потім читає складений текст диктанту з використанням прикметників – епітетів. Після цього диктує диктант по реченню для запису учнями, пропускаючи прикметники. Учні повинні відтворити речення з означеннями – прикметниками самостійно, змінюючи часові форми (теперішній на минулий)

V. За лінгвістичним матеріалом.

Особливі типи:

Самодиктант

1. Вивчити на уроці напам'ять невеличкий віршик, прислів'я, запам'ятати усі орфограми, вивчені і невивчені. Продиктувати самому собі відразу.
2. Вивчити напам'ять напередодні або на уроці читання, продиктувати самому собі на уроці
3. Письмо по пам'яті (прочитав, запам'ятав; записав, як запам'ятав).

4. Письмовий добір учнями власних прикладів до правил, які називає вчитель.

Перевіряю себе (автор О.І. Кобизев)

1. Учитель диктує текст диктанту.

2. Учні записуючи текст, пропускають або підкреслюють орфограму, при написанні якої вони мали сумнів.

3. По закінченню запису учні називають «сумнівні» для них орфограми, пояснюють самостійно або за допомогою вчителя.

(Диктант вчить робити самоаналіз, привчає до чесності).

3. Контрольний диктант, методика його проведення

Це диктант, за допомогою якого виявляється рівень сформованості правописних навичок, перевіряється засвоєння учнями певних правил чи передбаченого програмою за даний період вивченого матеріалу.

Проводиться не раніше, як через тиждень після вивчення теми.

Вимоги до добору текстів контрольних диктантів

1. Текст повинен бути зв'язним (найчастіше), доступним, зрозумілим, цікавим.
2. Повинен відповідати програмі, розділам, опрацьованим на даний час.
3. Включати не менше 60% орфограм і пунктограм на нові правила та раніше вивчені.
4. Можна адаптувати складні тексти до рівня підготовленості класу.
5. Потреба розвитку мовлення учнів вимагає добирати й використовувати тексти різних стилів – наукового, публіцистичного, художнього.
6. Не використовувати тексти з діалектними, застарілими словами, складними для розуміння.
7. Якщо диктант супроводжується грам. завданням, обсяг диктанту треба зменшити на 25 %.

Методика проведення

- 1) I читання всього тексту
- 2) Словникова робота (лексична)
- 3) Попередження помилок (запис на дошці, пояснення)
- 4) II читання – по реченню
- 5) III читання - по частинах речення
- 6) IV читання – перевірка речення
- 7) V читання - перевірка всього тексту
- 8) Здача контрольних диктантів

Матеріал для перевірки. Для контрольного диктанту використовується текст відповідно до програмових вимог для кожного класу.

Текст контрольного диктанту має містити достатню кількість вивчених орфограм. Слід уникати слів, правопис яких ще не вивчено. Якщо без них не обійтися, учитель виписує їх на дошці, звертаючи увагу на кожне під час диктування.

Одиниця контролю: текст, записаний учнем під час диктування.

4. Орієнтовні вимоги до оцінювання списування й диктанту.

При оцінюванні письмових робіт враховують правильність і обсяг виконаної роботи. Учитель/вчителька перевіряє та оцінює якість виконання учнями кожної письмової роботи. Усі письмові роботи навчального і контрольного характеру перевіряються до наступного уроку, на якому рекомендується виконувати роботу над типовими помилками колективно під керівництвом учителя/вчительки; над помилками, які є не типовими, організовується індивідуальна робота з учнем/ученицею. *У 1 класі* на етапі письма окремих літер, цифр *правильно написану літеру або цифру вчитель/вчителька обводить як зразок. Графічно неправильно написану літеру або цифру вчитель підкреслює і на полях чи в окремому рядку дає зразок правильного їх написання для практичного вправляння.*

Під час формування графічних навичок *у 1 класі* допускається виправлення форми літери чи цифри по написаному з метою вказування, де саме учень/учениця припускається помилки. Неправильність нахилу помічається похилою лінією поряд зі знаком, який дитина написала неправильно. До виправлення помилок у письмових роботах учитель/вчителька може підходити диференційовано: виправляти помилки власноруч або підкреслювати слово/вираз тощо з помилкою; підкреслювати саму помилку з метою самостійного виправлення її учнем/ученицею, – враховуючи рівень сформованості відповідної навички у конкретного учня/учениці. *У 2-4-х класах виправляти неправильний запис наведенням по написаному не рекомендується.* Перевірка графічних навичок у 2-4 класах здійснюється з урахуванням форми, розміру, нахилу, поєднання літер; культури оформлення письмової роботи. Окрема оцінка за графічні навички не ставиться.

Усі записи, зроблені вчителем/вчителькою в учнівському зошиті (виправлення помилок, підкреслення, зразки письма, оцінка, фрази типу «Правильно», «Уже значно краще» тощо), виконуються чітко, каліграфічно й охайно.

Орфографічні і пунктуаційні вміння та графічні навички письма, культура оформлення письмових робіт *в 1 класі* перевіряються в кінці навчального року шляхом списування з друкованого тексту. При оцінюванні списаного тексту враховують грамотність (за такими самими вимогами, що й диктант), правильність написання літер та їх поєднання і культуру оформлення письмової роботи. Результати перевірки фіксують у характеристиці навчальних досягнень учня/учениці, що зберігається в його особовій справі.

Списування і диктант є основними формами перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності.

Зведений перелік кількості диктантів у 1-4 класах

	1 клас		2 клас		3 клас		4 клас	
	<i>I сем.</i>	<i>II сем.</i>	<i>I сем.</i>	<i>II сем.</i>	<i>I сем.</i>	<i>II сем.</i>	<i>I сем.</i>	<i>II сем.</i>
Диктант	-	-	2	1	1	2	1	2

Вимоги до текстів диктанту і списування як окремих видів робіт

(без завдань з мовної теми)

Клас	Семестр	Кількість слів у тексті	Кількість орфограм у тексті диктанту та пропущених орфограм у тексті для списування (%)	Кількість слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою та які заздалегідь записуються на дошці
1	<i>I</i>	-	-	-
	<i>II</i>	20-30	-	-
2	<i>I</i>	30-40	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 1
	<i>II</i>	40-50	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 1
3	<i>I</i>	50-60	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 2
	<i>II</i>	60-70	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 2
4	<i>I</i>	70-80	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 2
	<i>II</i>	80-90	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 2

- ✓ **За диктант та списування** виставляють одну оцінку. При оцінюванні диктантів та списування доцільно брати до уваги грамотність і культуру оформлення письмової роботи. **Оцінювання грамотності рекомендується здійснювати за такими вимогами:**
- ✓ орфографічні і пунктуаційні помилки вважаються *рівноцінними*;
- ✓ помилка в одному й тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, *вважається однією помилкою*;
- ✓ помилки на одне правило, але в різних словах вважаються *різними помилками*;
- ✓ **негрубими вважаються такі помилки:** повторення тієї самої букви в слові; недописування букви в кінці слова (не за правилом); двічі підряд написане те саме слово в реченні.
- ✓ *Дві негрубі прирівнюються до однієї грубої помилки*; охайні виправлення (неправильне написання на правильне) помилками не вважаються;
- ✓ орфографічні та пунктуаційні помилки на невивчені правила виправляються, але не враховуються (якщо відповідні слова не були вписані на дошку під час диктанту, а розділові знаки не диктувалися вчителем).

Норми оцінювання списування та диктанту

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Кількість помилок
початковий	1	17 і більше
	2	14-16
	3	11-13
середній	4	8-10
	5	5-7
	6	1 негруба та 4 грубих помилки
достатній	7	2 негрубі та 2 грубі помилки, або 3 грубі
	8	2 негрубі та 1 груба або 1 негруба та 2 грубі помилки
	9	1 негруба та 1 груба помилки
високий	10	1 негруба та 1 груба помилки
	11	1 негруба помилка
	12	-

Успішне оволодіння орфографією передбачає чітко організовану **роботу над помилками**, до якої слід старанно готуватися. Підготовка розпочинається з ретельної перевірки письмових робіт, обліку й класифікації помилок.

Програмою передбачено спеціальні уроки аналізу письмових робіт та роботи над помилками. Вони дають бажаний ефект лише тоді, коли така робота проводиться в певній системі, коли увесь матеріал згрупований, а послідовність уроку та методичні прийоми добре продумані. Учитель дає загальну характеристику виконання учнями робіт, повідомляє, на які правила найбільше допущено помилок і потім виконується колективна робота над типовими помилками. Учні ділять сторінку зошита на дві колонки. У першій записують слова у правильному варіанті, підкреслюють орфограму чи пунктограму, а в другий – пишуть приклади (не менше 2-3) на цю орфограму. Правильно наведені приклади означають, що учень пригадав правило, на яке допустив помилку. Залучаються до роботи всі учні (встигаючі і невстигаючі). Потім кожен учень самостійно працює над своїми помилками аналогічно виконаній роботі на дошці.

IV. Узагальнення і систематизація знань.

Висновки:

- Яке визначення найточніше?
- Чи можна один і той же диктант назвати по-різному? Чому?
- Як майбутні вчителі початкових класів, скажіть, чи тільки на уроках рідної мови проводяться диктанти?
- Назвіть, які ще можуть бути диктанти?

V. Домашнє завдання:

Підготувати інформацію про нестандартні диктанти на уроках української мови. Законспектувати вимоги до перевірки диктантів. Підібрати тексти до різних видів диктантів.